

Бацькаўшчына

WHITERUTHENIAN NEWSPAPER „THE FATHERLAND“

Цана 1 н. м.

№ 6 (9)

29 лютага 1948 г.

ГОД ВЫДАННЯ 2

БЕЗ САВЕТАЎ НАРАДА ТРОХ ПАЧАЛАСЯ

Лёндан (ДЭНА). Нарада прадстаўнікоў Вялікабрытагіні, ЗША й Францыі ў справе Нямеччыны пачалася 23-га лютага а 16 гадз. сярэдня-эўрапейскага часу.

Лёндан (ДЭНА-Рэйттар). Старшыні дэлегацыяў ЗША, Вялікабрытаніі й Францыі на нарадзе ў справе Нямеччыны, сэр Уільям Стрэнг (Вялікабрытанія), Рэн Масылы (Францыя) і пасол Люс Дугляс (ЗША) на сваім першым паседжанні 23 лютага аднаголосна пастанавілі запрасіць гаспадарствы Бенэлюкс (Бельгію, Нідерлянды й Люксембург) да ўдзелу ў вабмеркованні тых пунктаў парадку дня нарады, якія маюць для іх беспасярднюю цікавасць.

Далей прадстаўнікі трох вялікіх гаспадарстваў прынялі парадак дня й пастановілі адмовіцца ад прынцыпу зменнага старшынівання, так што брытанскі дэлегат сэр Уільям Стрэнг будзе за старшыню нарады на ўсім ейным працягу.

Пастаноўлена працаўца штодня па трох гадзінам. Паседжанні наагул будуть патаёмнымі, на пастанову будуть давацца супольныя выясыненны ў прэсе.

Ухвалены канфэрэнцыяй парадак дня складаецца з наступных пунктаў: ўдзел гаспадарстваў Бенэлюкс у палітыцы ў справе Нямеччыны, становішча Заходняе Нямеччыны пад акупацыйнымі ўладамі ў праграме эўрапейскай адбудовы, роля нямецкага гаспадаркі ў эўрапейскай гаспадарцы, кантроль Рурскага акру-

гі, бяспека й абарона ад Нямеччыны, форма рэларацый, развіцьцё палітычнае й эканамічнае арганізацыі Нямеччыны, часовая тэртыярныя змены.

ЛЁНДАНСКАЯ ПРЭСА ДА НАРАДЫ

Лёндан (ДЭНА-Рэйттар). Лёнданская прэса займаецца на першым месцы нарады трох у справе Нямеччыны. Лёнданскі «Таймс» піша, што галоўная адказнасць за ўдачу канфэрэнцыі ляжыць на ЗША й Вялікабрытаніі. Ускладненне палажэння газета бачыць у тым, што заходнія гаспадарствы з рацыяй усё яшчэ ня маюць намеру пачынаць якія-небудзь крокі, якія парушаюць пынкі пад кантролю чатырох гаспадарстваў.

Ліберальная «Манчэстэр Гардіян» заклікае Вялікабрытанію зрабіць із сваіх акупаційных зон Нямеччыны «жыццяздольнае гаспадарства», якому можна-б не забаве перадаць адказное месца ў Эўропе. Які-хаця род міжнароднага кантролю ў супрацоўніцтве з Неміцамі, уважае газета, быў-бы лепшым спосабам трывама зашахаваным вясны патэнцыял Нямеччыны, чымся дэмантажы.

Кансерватыўная «Дэйлі Грэфік» у перадавым артыкуле перасьцерагае, што страхі Францыі могуць выклікаць апазыцыйныя пынкі на канфэрэнцыі. «Калі плян Маршала ўдасца, — высноўвае газета, — будзе канечная патрэба зноў аднавіць прадукцыйную здольнасць Нямеччыны».

ПУСТЫЯ ПРАТЭСТЫ

САВЕЦКІЯ ПРАТЭСТЫ АДКІНУТЫЯ

Вашынгтон (ДЭНА-Рэйттар). Амэрыканскія міністэрства замежных справаў адкінула савецкі пратэст супраць Лёнданскай нарады і ў адказнай ноце заяўляла, што ані падтадомская, ані іншая якая ўмова між вялікімі гаспадарствамі не забаране супольна абміркоўваць міжсобку ўдучыя справы.

Лёндан (ДЭНА). Вялікабрытанія адкінула савецкую ноту пратэсту супраць Лёнданскай канфэрэнцыі трох у справе Нямеччыны. У брытанскай ноце заяўляецца, што нарада трох не становівіць парушэння падтадомскае ўмовы, як гэта цвердзіць савецкі ўрад.

I ПАРАБКІ ПРАТЭСТУЮЦЬ

Лёндан (ДЭНА-Рэйттар). Чэхаславаччына, Польшча й Югаславія падалі брытанскаму ўраду пратэст су-

праць ладжаннія нарады трох у справе Нямеччыны. Паводле іх, лёнданская нарада — гэта спроба развязаць нямецкую пытаньне супяречна да жыццёваважных інтересаў эўрапейскіх нацый.

Вашынгтон (ДЭНА-ИНС). Польшча, Югаславія й Чэхаславаччына запратэставалі ў перад амэрыканскім урадам супраць праводжанні нарады трох пра будучыню Заходняе Нямеччыны.

Прадстаўнік амэрыканскага міністэрства замежных справаў заяўві да гэтага пратэсту, што ЗША не пачуваюцца адказнымі за стан у Нямеччыне, ён спрычинены «іншай партыяй». ЗША зрабілі ўсё, што толькі было ў іхнай магчымасці, каб дасягнуць згоды чатырох гаспадарстваў.

САВЕТЫ ПРАПАНУЮЦЬ СУСТРЭЧУ СТАЛИНА З ТРУМАНАМ?

Парыж (ДЭНА-Рэйттар). Французская правая газета «Л'Энтрэнсажан» падае паведамленыне свайго лёнданскага карэспандэнта пра савецкую прапанову сустрэчы між Сталінам і Труманам у Штокгольме.

Як выглядае з паведамленыня, адбываўся быццамі перамовы між генэралам Малінінам, як савецкім прадстаўніком, і палітычным дараднікам генэрала Клея (амэрыканскага губэрнатара на Нямеччыну). Калі гэныя перамовы не далі нікіх вынікаў, Малінін раптам сказаў: «Чаму-б не наладзіць сустрэчы між Сталінам і Труманам?» Далей ён быццам-бы заяўві,

АПОШНІМ ЧАСАМ

* Чэхаславацкае міністэрства нутраных справаў паведаміла аб выкryўці падрыхтаванні да ўзброенага гаспадарстваўскага перавароту з боку партыі народных сацыялістых (партыя презыдэнта Бэнэша).

* Папа Піус XII у перасыціроze да каталікоў съвету, асабліва краёў блізка да «зяленае заслоны» заяўві, што дакtryна хрысьціянства зусім не спалучальна з камунізмам.

* Правадыр грэцкіх партызанаў «генэрал» Маркос заяўві, быццам ужо «вызвалена» 7/10 Грэцыі й «фашыстыя» тримаюцца адно ў гарадох і іхных бліжэйшых ваколіцах.

* Камуністычны зыезд Рурскага акругі пастанавіў, што «разгортаныне нацыянальнага народнага руху належыць да беспасярдніх і вызначальных заданьняў камуністычнае партыі Нямеччыны».

* У Ослё адчынілася канфэрэнцыя міністраў замежных справаў скандынаўскіх краёў: Даніі, Ісляндыі, Нарвегіі й Швэдзіі. Канфэрэнцыя адбываецца прызначыненых дэзверах.

ДА КАНСАЛІДАЦЫИ

На прыканцы Дэкларацыі Рады БНР, зъмешчанай намі ў папярэднім нумары «Бацькаўшчыны» мы ўсё чыталі: «Рада ўважае, што ў перажываны мамент ейным галоўным абавязкам ёсць поўная кансалідацыя ўсіх нацыянальных беларускіх сілаў»...

Слова «кансалідацыя» — задзіночаныне, згуртаваньне — далёка ня новае ю рэдкае ў нашым нацыянальна-грамадскім ужытку. Ад часу да часу яно навет бывае стаецца ў нас вельмі модным, праста ю зыходзячы з балонаў друку ў вуснаў нашых палітыкаў і агітатаў аратараў і прапагатараў ды, можна сказаць, чиста ўсіх, ад г. зв. «трыбунаў» аж да звычайных съміротных, так ці іншай прычынных да нашага нацыянальнага жыцця. Каб прымець і перагледзець цяпер нашу нацыянальную прэсу перадавеннае Заходнія Беларусі (і то бадай ад самых пачаткаў ейнага існаваныя), або з часоў нямецкай акупацыі що навет эміграцыі — можна было-б навочна пераканацца, як гэтае панаднае слоўка, быццам той човен у песьні, «то вырынае, то патапае»... А калі-б пры гэтым, скажам крыху забягночы наперад, яшчэ прасачыць думка ўсіх канкрэтныя спробы ўжыццёўлення сэнсу таго саліднага замежнага слова ў самую нашу нацыянальна-грамадzkую запраўдніць ад найдайнейшых часоў першага ягонага зъяўленьня на ейным экране аж да саменъкага да сучася — дык выснаў мог-бы быць толькі адзін, у духу ведамых словаў байкі: «А воз яшчэ й пасюль вязуць»...

Што праўда, на балонах, прыкладам, савецкае беларускае прэзы, агіт і ў савецкім лексыконе наагул, такога мудзёрага слова «кансалідацыя» вы байдз зусім настроне. Дый ня дзіва: у саветаў «кансалідацыя», як і «дэмакрацыя» ды наагул усякая магчымая «ацыя» дасягаецца вельмі проста, борзды й надзеіна — хай паспрабуе там хто выламацца з раз назаўсёды афіцыйна-дэклараванага казённага «адзінства» вакол «правадыра й партыі»... Дык аб ніякай «кансалідацыі» пад саветамі ўзайкаца ніяма патрэбы — яна там адразу-ж дасягнена ѹзайкаца, як назаўсёды забяспечана ўсім цяжарам гаспадарстваўскага паліцыйна-тэрарыстычнага прэзу. Затое тут ёсць другая, надзвычай цікавая рэч. Ни маючы патрэбы ў «кансалідацыі» ў сябе ўдома, якраз ніхто іншы, як тыя-ж саветчыкі-бальшавікі (як дзеля людзей — «камуністыя») — заўсёды выступаюць найбольш гарачымі адаратарамі, агітаторамі й ініцыятарамі — «застрэльшчыкамі» гэтае самае «кансалідацыя» ўва ўсіх і ўсякіх несавецкіх грамадзтвах, за межамі іхнагарайскага СССР. Усім, хто сачыў і сочы аўтакі, добра знаныя розныя факты гэткае «кансалідацыі» тыпу «адзінных» ці «народных» «фронтав», так ці іншай ініцыяваных і праводжаных камуністымі раней і цяпер, і там і гэнам (памятныя «народныя фронты» перадавенага часу, найбольш зразлізаваныя ў Францыі, а ня згорш і ў Польшчы ды іншыя краёх, цяперашнія вытворы «работніцкага адзінства» ў Нямеччыне — «Сацыялістычная партыя адзінства» — «СЭД», апошнім днём тое саме ў Румыніі, а таксама модныя цяпер «народныя кангрэсы» ў тэй-же Нямеччыне й да т. п.). Мэты такое камуністичнае «кансалідацыі» бываюць самарозныя, але заўсёды съкіраваныя на такое ці йнакшое ўмацаваныя пазыцыяў сусъветнага камунізму ѹзайкаца базы СССР з аднаго боку, ды на расклад і разыбіцёўкі кожнага запраўднага нацыянальнага адзінства — з другога. Бывае так — і гэта найчасціцей — што камуністымі праз гэтую «кансалідацыю» удаецца апанаваць і падпараціваць свайму ўплыву ды навет дыктату шырэйшыя людзкія масы або прапхнуць свайго «трайянскага каня» праз шчыльныя рады нейкага запраўднага баёвага фронту, ато й вялізмай правакацый падвесыці пад разгромом масавы чыста-народны рух (даволі ўспомніць сумны, усім ведамы прыклад з «Беларускай Сялянскай-Работніцкай Грамадой» свайго часу...). Вось чаму вельмі часта, як казаляса ўжо, праява «кансалідацыі» мусіла ў нас «патапаць» гэным песьневым чоўнам — бо ў «вырынала»-ж яна часта-густа з рук тых знаных сусъветных каламутнікаў чыстае вады. Вось чаму, прынамся ў галоўнай меры, «воз яшчэ й пасюль вязуць»... I вось чаму, нарэшце, ужо ад даўжэйшага часу ўсякі напамін аб «кансалідацыі» змушае кожнага, больш-менш абазнанага ў палітыцы адразу-ж пільна, як кажуць, «стрыгчы вушыма» ды таксама адразу-ж і стараваца зазіруць як мага глыбей, аж да самага карэння справы, каб добраўка праўерыць, ці чыма тэм сълядоў працы даўно знаёмых «мудрых садоўнікаў»...

Дык і цяпер, калі лёзунг і справа нацыянальнае кансалідацыі выходитзе ў нас ізноў, але ўжо з нашага адзі-

НЕ ДАРОС ДА МІНІСТРА

Масква (ДЭНА-Рэйттар). Савецкі міністар юстыцыі М. Рычкоў звольнены з сваіх пасады, бо ён «быў неадаросы да сваіх працы». На ягоне месца прызначаны дасюлешні генэральны пракурор СССР К. Гаршнін, а на месца гэтага, на генэральнага пракурора СССР — Г. Сафронава.

нага найвышэйшага аўтарытэтнага цэнтру Беларускай Народнай Рэспублікі, так што ў чысьціні гэных ягоных крэніцаў не даводзіцца анік мець нат найменшае няпэўнасці — трэба нам усім падысьці да гэтага як найпільней і найуніклівей, каб не дазволіць усім гэным аматарам «кансалідацыі народных фронтаў» выкарыстаць зручную нагоду дзеля разъбіцца знутра, каб звузіць як мага вароты для ўсякіх іхных «трайных кінія» і конікаў, якія заўсёды ў іх напагатове, каб на даць ім, як самі яны любяць казаць, «прыма-зацца» нідзе, ані навет на хвасце, ці хоць-бы й пад ім. А гэта вымагае найперш яснага й выразнага вызначаныя самых асноваў тае нацыянальнае кансалідацыі, за якую мы маем ізноў бранца сльніцы.

Калі ў нас дагэтуль гаварылася й гаворыцца аб кансалідацыі, дык для шмат каго адказ на найпершое пытанье тут — хто-ж з кім мае кансалідавацца — бывае вельмі простым: пэўна-ж, усе Беларусы, з усімі Беларусамі. А колькі абурэння бывае, калі даходзе да практичнага боку справы: чаму вы адкідаеце сп. Ікса або Ігрэка — яны-ж Беларусы! Тым самым высоўваецца вызначальнім крытэрыем афэні чалавека, а ў нашым выпадку — асновы кансалідацыі — мамант чыста біялётчы. Даволі быць, нарадзіца Беларусам — і ўжо ў парадку ўсе правы на ўздел у нацыянальной кансалідацыі ды нацыянальным руху наагул, навет не зважаючы на месца — ня толькі на пэрыфэрыі, але хоць-бы сабе аж і ў самым цэнтральнейшым цэнтры, калі можна так сказаць.

Ня трэба, здаецца, доўга даводзіць усие хібнасці, а адсюль і шкоднасці гэтага падыходу да справы. Адны скрайнія шавіністыя могуць (і то бадай ці паважна) разгладаць свой народ, як нешта зусім крыштальна чистае ўжо ў самых біялётчыных сваіх вытоках, як нейкі вылукіны, «Богам абрэні» ці багаслаўлены народ, сядр якога няма ўсіх яны бывшыя «парсыных авечак», як у тым стадзе. Што да нас, дык мы ня можам глядзець гэтак на свой народ пры ўсім найглыбейшай пащене ды найшчырэйшай сыноўскай замілаванасці й адданасці яму. Мы добра памятаем слова, сказанныя адным з наших патрыётаў XVI в. пра тых, у каго «хоць і нашая костка, але сабачым мясам абраўла ў ване». Мы ня можам забыцца, што з нашага народу паходзіў ня толькі славыны Кастусь Каляноўскі, але й паскуда Парфіяновіч, які выдаў правадыра ў рукі муроўскіх катоў. І не забудземся, што мелі мы бацьку Ф. Багушэвіча, але й што «акоў паломаных жандар» Пшцюлка таксама быў Беларусам, што быў ўсіх нас Луцкевічы й Ластоўскія, але й супраць іх стаялі — Кавалюкі й Саланевічы. А апошнія дык ня толькі былі, а і ўпірлы цвёрдзілі, што яны «тоже Беларусы» ды навет таксама гнулі на гэтай аснове да тae-ж сваеасабліве «кансалідацыі», толькі што пад сцягам гэнае «яці» й двух «с...». Падобныя паралелі можна было-б працягнуць і далей, аж у найсучаснейшую сучаснасць. Але адзіны выснову зь іх ясны ўжо й так: як не магло-б быць ніколі ніякое «кансалідацыі» з Парфіяновічамі, Пшцюлкамі, Кавалюкамі, Саланевічамі і г. д. і д. — так ніколі ня можа быць нічога подобнага ў зь іхнімі сянянішнімі ідэйнымі нашчадкамі й спадкаемцамі, хоць-бы ўсе яны троства разоў былі найчысцейшае вады Беларусамі.

Пэўна, біялётчыны мамант шмат абавязвае, і кожны суродзіч ужо нам бясконцца дарагі таму, што «нашая костка». І калі на гэтай костцы яшчэ не нарасло таго «сабачага мяса» нагэтулькі, каб выйшаў з чалавека съведамы й закончаны рэнгат Бацькаўшчыны — абавязак кожнага съведамейшага як мага дапамагчы такому суродзічу ачуніць нацыянальна, дапамагчы ідэйным усьведамленыем яго. Але гэты мамант ужо й прыводзіць праста да тae адзінае асновы, на якой і можа толькі думка нацыянальной кансалідацыі сянянія — да асновы ідэялётчынай. Але-ж, не біялётгія, а толькі ідэялётгія адна павінна пастанаўляць тут, не паходжаньне, а ідэя, дык яшчэ хіба добрая воля. **Нацыянальная кансалідацыя сянянія — гэта не гуртаваныне ўсіх чиста суродзічаў «таму, што яны Беларусы», а задзіночаныне адно суродзічаў добрае волі й ідэі ў намаганні абудзіць гэтую добрую волю і ўзгадаваць ідэю па магчымасці і ўва ўсіх іншых.**

Бадай цi трэба гаварыць тут аб самым зьмесце тae ідэі, што адна можа быць за аснову нашеа нацыянальнае кансалідацыі. Кожны скажа, што гэта ідэя незалежніцтва, ідэя 25-га Сакавіка. Аднак, можа якраз таму (і пэўна — у ладнай меры, толькі таму), што ўсе да-сюль аблежваліся й аблежваюцца называючын і дэ-кляраваньнем гэтага ідэі — і «патапаў» так часта човен нашеа кансалідацыі ды ная кратавае зь месца ейны воз. Бе мала толькі аднае ідэя ў слове — слова заўсёды мусіць мець і нейкае цела, толькі тады яно будзе запраўды жывым і дзеіным. Тоё самае і з нашай вялікай ідэяй. Калі пушчаны яе толькі ў словах — дык можа быць адно тое, што й дагэтуль было: бясконція дэклараціі, прысяганьні, біцьцё ў грудзі, «а воз яшчэ й пасоль вязуць», ды мала того, што вязуць — часцяком і ў балота вывернуць майструюща... І найбольшая бяда нашых дасколешніх «кансалідацыяў», іхная безвыніковасць ці праста адмоўнасць была ў тым, што неяк ня бачылі людзі таго цела, якім даўно — адразу-ж па сваім нараджэнні — сталася слова нашеа сакавіковае ідэі. А тымчасам такое цела, такое ўцелаваньне гэтага і ёсьць нішто іншае, як сама рэспубліка 25 сакавіка — Беларуская Народная Рэспубліка — БНР. Дык і нацыянальная кансалідацыя сянянія можа быць реальнай і выніковай толькі вакол гэтага адзінага цела — вакол БНР.

Ня трэба шмат разважаць, каб пераканацца ў вадзінай рэальнасці і выніковасці гэтага асновы кан-

салідацыі. Бо БНР сянянія — гэта-ж і незалежніцтва, гэта й антыбальшавізм, гэта й Бацькаўшчына — духовая Бацькаўшчына. Аднак, з другога боку — гэта ўжо ня толькі ідэя, але й экзэкутыва, прынамся магчымасць экзэкутывы ідэі, пры якой можа быць створаная гарантыя нутраной чысьціні й ачышчэнні ад усякага магчымага зла, што ткі магло-б трапіць як не праз дзверы, дык праз вакно. Адным словам, толькі кансалідацыя ўсіх суродзічаў добрае волі й ідэі вакол БНР можа быць запраўды эфектуўным лёзунгам нашага сянянішняга й заўтрашняга дня.

У папярэднім нумары мы падавалі першыя дакументы таго, як нашыя суродзічи зусім стыхійна знаходзяць самі шлях да гэтага кансалідацыі. Вельмі усьцешна, што некаторыя зь іх даводзіць гэты шлях адрэзу-ж і самі-ж да практичнага апошнія завяршэння. Так, Беларусы францускія зоны пішуць у сваім лісце Прэзыдэнту БНР: «Дзеля немагчымасці ў нашых эмігранцкіх абставінах правасцьці беспасярэд-

нія давыбары нашых прадстаўнікоў у Раду БНР, мы прадстаўляем Вам пяцёх нашых кандыдатаў, выбраных намі пасярэдня й просім Вас ветліва прыняць на ўвагу іх у пакліканні на сяброў Рады БНР». Гэткі вельмі просты выхад можна было-б толькі рэкамэндаваць і ўсім іншым суродзічам добрае волі й ідэі ды, зразумела, не спараліжаванай ініцыятывы. Што-ж да аблігчэння ім патрэбнас тут лучніцы з Прэзыдэнтам БНР, дык нашая газета заўсёды можа з поўнай гатовасцю ці прапанаваць сваё пасярэдніцтва.

Гэтак сянянія мы ужо падышлі ўсцтыч да тae поўнае кансалідацыі ўсіх нацыянальных беларускіх сілаў. За разгортаныне і завяршынне яе баяца няма ніякіх асноваў. Вонкак могучы застасца адно тыя, у каго няма гэлага адзіна патрэбнага — добрае волі й ідэі. Аб гэткіх бадай цi хто пашкадуе.

Нацыянальная кансалідацыя пачалася — няхай-ж як станецца поўнае ідэйна-палітычнае нацыянальнае адзінства!

АУТАНОМІЯ ЛУЖЫЧАНАУ

У Саксонскі Ляндтаг уносіцца драпанова паданыя шырокас аўтаноміі Сэрба-Лужычанам. Маюць яны атрымашь сваё школыніцтва, і лужыцкая мова мае стацца ўрадаваю ў іхным краі. Кажды жыхар гарадоў: Будзішын (Баўдэн), Камянец (Камэр), Жытава (Цытадзі), Хоцебін (Котбус), Любін (Любэн), Грудок і ваколіцаў атрымае права дамагацца ад саксонскага ўраду, кады се прафы зь ім уладжавалі ў сэрба-лужыцкай мове.

Заміж утварэння самастойнага гаспадарства, Лужычанам мае быць дадзенас права далучыцца аўтаномій адзінкай да Польшчы, або да Чэхаславаччыны, або застасца пры Саксоніі.

ПРЕЗЫДЕНТ ЛАЦВІИ

У Нямеччыне жывець прызнаны ўсімі Латышамі-выгнанцамі за праўнага прадстаўніка Латыскага народу й Прэзыдэнта Латвійскай Республікі біскуп I. Ранцанс. Вывезены ў 1944 г. з Латвії ў Нямеччыну, біскуп Ранцанс перад вайною быў у сваім краі за заступніка старшыні Латвійскага Сойму. Таму, што Прэзыдэнт Латвії загінуў бясьцьследна, вывезены ў Расею, а старшыня Сойму, на якога, паводля Латвійскай канстытуцыі, была перайшоўшы найвышэйшай ўлада — памёр, прафы Прэзыдэнта перайшлі цяпер на біск. Ранцанса, як ранейшага застасника старшыні Сойму.

БАЛТЫЦКІ ЎНІВЭРСІТЭТ

У канцы 1945 г. у Гамбургу заснаваўся Балтыцкі Унівэрсітэт. Праект унівэрсітету апрацавалі лацвійскія прафэсары яшчэ ў ліпені 1945 г. Унівэрсітэт мае 8 факультэтаў: філэзофічны, эканамічна-праўны, матэматычна-прыродаведны, аграрыкультурны, мэдычны, архітэктурна-інжынерны, хэмічна-фэрмацеўтычны й мэханічны. Выкладаюць навуку 193 прафэсары, 120 асцэнты, настаўнікі. Зь іх 103 Латышы, 49 Летувісай і 41 Эстонец. Сядр студэнтаў таксама пераважаюць Латышы, іх 614, мениш Летувісай — 292, Эстонцаў толькі 121. Надовечы Унівэрсітэт адзначыў другі ўгодкі свайго йснаваньня.

ЗНАЙДЗІ СВАЮ РУБРЫКУ...

Адзін францускі публіцысты, П'ер Рано апублікаваў цікавы артыкул, які, на ягоную думку, павінен перасырагчы францускія грамадзянства перад пагрозай камунізму.

Падаём найбольш цікавыя месцы гэтага артыкулу, дзе гаворыцца аб пякельным пляне Л. Бэрэя пра вынішчэнне ўсіх «ворагаў бальшавізму», які не пашкодзіць і нашаму чытачу яшчэ раз прыномініць.

Паслья некаторых высноваў, аўтар зварачаецца да чытача гэтак:

«Усьміхашся, як хочаш даваць веры гэтаму... Аднак, будзеш забыць толькі таму, што належыш да аднай з 19 сацыяльных катэгорый, распрацаваных камісарам Лаўронам Бэрэем дзеля карыстаныя агентам НКВД... Знайдзі сваю рубрыку й пераканайся, на якім месцы ты стаіш у чароднасці забіваньня.

Падаю тут толькі факт і тэкст у форме, нічым не аздобленай. Гэта загад камісара Бэрэя, аблешчаны ў 1939 г. функцыянэрам НКВД. На тытульной балоне надпіс: «Зусім сакрэтна! Загад народнага камісара нутраных справаў СССР аб аднастайнай клясыфікацыі антysавецкіх элемэнтаў». Публікацыя гэтая мае 129 балонак друку. Кажды экзэмпляр нумараваны з адпаведнай кляўзулай, што пагражае карай съмерці кожнаму, хто-б адважыўся перадаць яго ў неадпаведныя руки. Загад вынішчэнне, як належыць клясыфікаціі, асноўныя элемэнты, прызначаныя на вынішчэнне як у СССР, гэтак і ў «буржуазных» краёх.

Загад раіць усіх спрэчы ў вадпаведнай чароднасці, што ўваходзіць у вабсяг съледчы-паліцыйнага апарату савецкага гаспадарства.

Паводле яго, парадак забіваньня сацыяльных шкоднікаў выглядае гэтак:

- 1) Асобы, якія займаюцца дзейнай кантрэвалюцыяй.
- 2) Трацкісты, якія дзеяць у СССР і за межамі.
- 3) Меншавікі, сацыял-рэвалюцыянэры й збліжаныя з імі колы.
- 4) Сацыял-фашисты (сябры сац. дэмакратычных партый П-га інтэрнацыяналу).

ЯШЧЭ АБ КАТЫНІ

Паводле рэліцыяў газеты «Вядомосьці Польскіе» пракурору Раману Мартыні было даручана прападоўваць съледства аб забойсціве польскіх афіцэраў у Катыні.

З вынікаў съледства сталася ясным, што катамі быті Рэсейцы і на тавяйленыя прозвішчы в афіцэраў НКВД, якія кіравалі экзэкуцыю: Леў Рыбак, Хаім Фінборг, Абрагам Бансовіч, Барыс Кучай, Іван Сяка-нау і Восіп Лісак. Выяўлена таксама, што катынскі лес ад 1938 г. быў за месца масавых расстрэлаў.

Лік забітых афіцэраў, паводле съледства Р. Мартыні, шмат перавысіў 12 тыс. Зь лягеру Асташкава загінула 6.500, з Казельска 4.243 і з Стараўельска 40.000. Паслья даручэння вынікаў съледства міністру Свяントкоўскуму, пракурор Р. Мартыні загінуў з руکі камуністага.

КАРОТКІЯ ВЕСТКІ

* Югаслаўскі прэм'ер-міністар, «маршал»

СПРАВЫ ДП

ЛІГА ЖАНЧЫНАУ НА ЭМІГРАЦІІ

«Ліга жанчынау на эміграцыі» паўстала ў лютым месцы летась. У гэтым часе належылі да яе адно летувіскія, польскія ды ўкраінскія жаноцкія групы. Але падраўдзе разгарнула сваю працу Ліга пасъля першага агульнага зіезду жанчынау — прадстаўніцаў пасабных нацыянальных групаў у траўні 1947 г. Да гэтага часу Ліга здолела задзіночыць ужо блізу усю сяняняшнюю жаноцкую эміграцыю й складалася з 8 нацыянальнасцяў: Беларусак, Украінак, Эстонак, Летувісак, Польк, Латышак, Юраславак і Каўказак. Мэты ёй найважнейшыя заданы жаноцкае Лігі гэткія:

1. Набіржныне да сябе рознанациональных жаноцкіх групаў і арганізацыяў сяняняшнюю эміграцыю ды культурнае супрацоўніцтва нацыяў.

2. Супольнае абмяркоўванне найважнейшых пытаній і падзеяў з гледзішча на сваеслівасці палажэння ёй патрэбы жанчынау і дзяцей.

3. Навязаные лучнасці з замежнымі ѹінтэрнацыянальными, а таксама з дабрадзеінімі й культурнымі ўстановамі з мэтай палепшання палажэння жанчыны-эмігранткі й ейных блізкіх.

У першых месцах свайго існаванья Ліга выслала цэлы съцг мэмарыялаў да розных арганізацыяў і высокастаўленых асобаў: да жаноцкіх арганізацыяў у Францыі, Бельгіі, Ангельшчыне, Амерыцы (ЗША) і Канадзе, два адмысловыя мэмарыялы ў Бельгіі і ў Ангельшчыну ў сувязі з наборам туды на працу ДП з лягераў, у тым ліку моладзі ёй жанчынау, лісты да жаноцкіх арганізацыяў у ЗША і ў Канадзе ў сувязі з пагрозаю голаду ў Эўропе, а асобліва ў Нямеччыне, з просьбою памагчы нашым дзесям, маткам і хворым, мэмарыял у IPO, мэмарыял да „Church World Service“ («Сусветнае Царкоўнае Службы»), ліст да Папы, ліст да сп. Рузвэльт.

Усе гэтыя мэмарыялы падавалі найвыдатнейшым міжнародным арганізацыям і асобам сумную праўду, што дагэтуль на ДП съвет глядзіць адно, як на танную

працоўную сілу, што ДП могуць знайсці працу блізу вылучна ў горных калальніх, або ў іншых найчэжэйшых галінах, што ДП ня маюць магчымасці працаць у сваіх спэцыяльнасцях, а высока-кваліфікаваныя навуковыя й культурныя сілы сяняняшнюю эміграцыі апынуліся бязь ніякіх надзеяў на будучыню, што забарона сем'ям ехаць разам із галавою сям'і, узятым на працу ў замежжа, разъбіццё сем'і, у выніку чаго старшыя ёй слабейшыя адзінкі застаюцца без апекі блізкіх, вельмі небяспечнае з этичнага гледзішча, і што ня менш небяспечнае вэрбованье на працу адзінотных хлапцоў і дзяўчатаў, а таксама перашкоды ў нармальным разъвіцці сямейнага жыцця ў сувязі з цёборам на працу адзінотных жанчынаў, лік якіх і так сяняш тут вельмі малы супраць мужчынаў.

Як арганізацыя жаноцкае, Ліга жанчынау на эміграцыі асабліва зазічала ў сваіх мэмарыялах маральны бок справы, намагаючыся запэўніць жанчынам, дзесям, моладзі, хворым і старым усебаковую апеку, а таксама алярмавала съвет, каб спыніць наўрэшце разъбіццё сем'яў і, наадварот, запэўніць ім усё разъшце разъбіццё сем'яў і, наадварот, запэўніць абставіны нармальнага развою. Поўныя зразуменія адказы на высланныя Лігай мэмарыялы атрыманыя дагэтуль ад „Church World Service“ ад сп. Рузвэльт і ад Міжнароднае Рады Жанчынау у Цюрыку. Згодна з паведамленнем, атрымалым нядыёна Лігай, мэмарыял Лігі, адрысаны да IPO, абмяркоўваўся ў цэнтралі IPO ў Швайцарыі.

Апошнім часам Ліга ўзяла вялікую ўвагу на культурнае супрацоўніцтва рознанациональных эмігранцкіх жаноцкіх групаў, на навязаныне лучнасці з амэрыканскімі коламі, а таксама на пропаганду сярод іх нашае вартасці, як нацыяў із старою й высокая культуры, дармо, што ўсе мы сяньні — выгнаць бязь пічога...

Н. К.

ЖЫЦЬЦЕ ДЫПЛУСКАЕ

Амерыканскому афіцэру-правадніку й вайсковай паліцыі ўдалося не дапусціць да паважнейшых выпадкаў.

КАНАДА НАБІРАЕ ДП У АНГЕЛЬСКАЙ ЗОНЕ

Бэрлін (ДЭНА). Паводле новага пляну Канадзкага ўраду для перасяленыя ДП з Нямеччыны, паданага ПК IPC, прадугледжваецца набор з Ангельскай зоны далейшых 300 мужчынаў ДП на працу на канадзкай ціхаакіянскай чыгуначы.

Цяперака ў Ангельскай зоне яшчэ больш за 200.000 ДП чакаюць на перасяленыне або новыя магчымасці эміграцыі, што дазволілі-б ім забраць із сабою свае сем'і.

«Праблема ДП была-б борзда развязаная, каб іншыя краі ішлі за прыкладам Канады», — гэтак канстрацыя з боку ўкраінскіх і польскіх жыхароў лягераў.

І. НЕДАСЕК

1918 - 1948

Да трывалых угодкаў найвызначнейшых падзеяў нашага нацыянальнага руху.*)

Польская небяспека.

Першым і галоўным ворагам новае нашае нацыянальнае ўлады сталіся зарганізаваныя польскія вайсковцы.

Яшчэ нездачлівы кіраунік расейскага «часовага ўраду» Керанскі быў дазволіўшы заслужонаму царскому генэралу Доўбар-Мусыніцкаму фармаваць нацыянальныя польскія вайсковыя аддзелы з Палякоў-вайскоўцаў расейскай арміі. Таму, што сама Польша ўся была ўжо даўно пад нямецкай акупацыяй, Доўбар-Мусыніцкі базаваў свае аддзелы на тэрыторіі нашае Бацькаўшчыны, знаходзячы тут і адпаведнае падтрымкай з боку мясцовых спалёнізаваных паноў і панкоў. Гэтак і паўстаў т.зв. «Корпус Легіянараў Доўбар-Мусыніцкага». Апрача таго, начала актыўна дзеіць вельмі здольная да кансьпіраціі, моцна здысцыплінаваная й дынамічная, ведамая «Польская Вайсковая Арганізацыя» («ПОВ»). Паўсталі таксама ў розных месцах польскія нацыянальныя камітэты, у тым ліку «Вышэйшы Польскі Камітэт» у Менску. У Менску-ж зайнсавала ёй «Прадстаўніцтва Вайсковых Палякоў», як орган корпусу Доўбар-Мусыніцкага.

Якраз ад гэтага «Прадстаўніцтва» нацыянальны камандант Менску К. Езавітаў дастаў а 1 г. уначы зь 19 на 20 лютага 1918 г. «загад», у якім пісала, што Палякоў-вайскоўцы «бяруць на сябе ахову парадку ў горадзе да прыбыцця аддзелаў корпусу Доўбар-Мусыніцкага» і што з прыбыццём гэтых аддзелаў «уся ўлада пярайдзе да найвышэйшага камандвання корпусу, якому таксама мусіць падпарадковацца ўсе нацыянальныя арганізацыі». Зараз-ж абвешчаны Камандантам на паседжанні Выканальнага Камітэту Рады Усебеларускага Кангрэсу, якое трывала тады цэлую ноч, «загад» гэты выклікаў выбух абурэння. Адразу-ж быў ўжыты адваведныя заходы. Ды наагул, правесці свой «загад» у Менску Палякі на мелі тады яш-

чо належных сілаў, і выступленыя пасабных іхных адзінак і групак адзазу-ж лёгка былі зьлікідаваныя, абы чым ужо адзначалася ў сваіх месцы.

Затос зусім інакш выглядала справа на правінцыі. Пры развале бальшавіцкага фронту аддзелам Доўбар-Мусыніцкага ўдалося здабыць уладу шмат дзе на Магілёўшчыне (у самым Магілеве, у Жлобіне, Воршы, Раѓачеве, Дуброўні) і навет Менічыне (у Бабруйску — усё гэта дзеялася адначасна з пераняццём улады ў Менску нашымі нацыянальнымі сіламі). Разам із гэтым здбыццём улады ўшло рабаванье грамадзкіх касаў, сёлаў, расстрэльванье нашых нацыянальна-настроенных сялянаў і жаўнерараў пад закідамі «бальшавізму» (гэта ці не тады ўпішынню Палякі вынайшлі ведамы, пасъля ці раз шырака практикаваны імі прыхватак атоесамленыя беларушчыны з бальшавізмам).

Гэтак новая нашае ўлада адразу-ж трапіла ў вельмі цяжкое палажэнне. Нашыя вайсковыя й цэлья іхныя групы ў Пецярбургу, Гельсінгфорсе, Кіеве, Адэсе, хоць і імкнуліся прыйсці ёй на дапамогу, але не маглі вырывацца на Бацькаўшчыну спад бальшавіцкіх рукі, якія ў тых месцах была яшчэ моцна.

Развой у Заходній Беларусі.

Пакуль выявіцца ў Заходній Беларусі, польская небяспека яшчэ раней дала адчуць сябе ў заходній частцы нашай Бацькаўшчыны, Віленшчыне й Горадзеншчыне, акупаваных Немцамі яшчэ ў 1915 г. Віленскі газэц «Гоман», паўсталай, як працяг спыненасці акупацыі «Нашае Нівы», адразу-ж давялося весьці вайну з Палякамі, яшчэ больш зачітую, чымся была сваім часам вайна «Нашае Нівы» з расейскай чорнай сотні і ейнімі «тоже-беларусамі», у якой Палякі былі навет саюзнікамі. Цяпер-ж яны адразу началі выяўляць свае апэтыты, асабліва на Віленшчыну, якія былі сумеснай кіраваныя й панаваньня, а толькі простым сужывецтвам. Аднак, побач із гэтым, у Віленшчыне-ж паўстае тады-ж і першая чыста-незалежніцкая арганізацыя — «Сувязь незалежнасці й непадзельнасці Беларусі» пад правадырствам В. Ластоўскага (таксама ўспамінаная ў сваіх месцы ў ваглідзе «1917—1947»).

Гэтак развой у заходній частцы нашае Бацькаўшчыны прыводзе да першага ў гісторыі нашага нацыянальнага руху адкрытага «станаўлення нацыянальна-незалежніцтва».

*) Працяг. Пачатак гл. у № 5 (8).

НАТАЛЬЛЯ АРСЕНЬЕВА

СКРОЗЬ ЗОЛАТА

Скроў золата: у небе, на зямлі.

Мільёны лужынкаў зіяюць, як чырвонцы,

Аж і ўваччу чырвонцы, аж баліць

Глядзець у съвет, у веснавое сонца.

Усімі вонкамі угледзеўся барак,

Наши апрыкрэлы «дом», у залатую далеч.

Мо і яго, як нас, пякуча так

Туга па выраі, па крылах паліць?

Ах, каб пачуць, пачуць іх важкасць за плячмі,

Ўзмахнучь і ѿзьняцца ў залатую вышу,

Далей ад лягеру, бараку, звяяг, дзе мы

Сябе на дробныя драбочки крышым.

Ня людзі-ж, чуем, мы, а дру́зы, паражано,

Хоць гэтак хочацца пачуцца чалавекам.

Скроў золата...

Ды, не, мы — галавы на ўгнём,

У сонца радасна ѿзьнямацца павекі

Міхельсдорф. Люты 1948.

ТУРНЭ БЕЛАРУСКАГА ТЭАТРУ

Пад гэткім загалоўкам газэта «Im Ausland» — «тыднівік для супрацоўніцтва» паразуменія ўсходніх нацыянальных народоў, што жывуць на выгнаныні — у сваім № 16 за 14. 2. 1948 зімашчае зацемку, якую падаём тут цалком (у перакладзе), дзеля ўвядзенія для нашага чытача:

«Невялічкі, але вельмі годны ўвагі ансамбль беларускага тэатру «Эстрада» адбывае цяпер турнэ ў Ангельскай зоне, даводзячы высокую славу беларускага тэатральнага мастацтва ў лягерах ДП. Імклівы сценічныя калектыв, які стаіць пад кіраўніцтвам беларускага кампазытара Міколы Куліковіча, мае ў сваім распараджанні шматбаковую, галоўна разрыўковую праграму й вельмі добрыя сілы. Пры гэтым паказваюцца не толькі беларускія, але й чужаземныя нумары. Музыка й вопраткі заслугоўваюцца на асабліве прыгледзе.

«Эстрада» заснавалася ў 1945 г. у амэрыканскай зоне Нямеччыны з прафэсійных актораў, спачатку грала перад жаўнерамі заходніх акупацыйных войскі і разынілася да аднаго з найлепшых тэатраў усходніх узбічак. Дзе яна ні зіяўляецца ў сваім турнэ сяньні — усёды яе сардечна і ўзімлюе.

АМЭРЫКАНСКІ ЧАСАПІС АЕ СКАУТАХ ДП

Прадстаўнік амэрыканскіх скаўтаў Г. Ібі наведаў лягеры ДП і зімашчыці даўгі артыкул у часапісе «Скаўтнінг», у якім у прыгожых словах піша пра скаўта

Па куткох эміграцыі

У АРГЕНТЫНЕ ПАЙШЛО

Ямчэ ў № 2 нашае газэты ад 17. 11. 1947 г. нам да-
водзілася падаваць весткі пра сумны абрэз нацыя-
нальнага жыцьця нашых суродзічаў-эмігрантаў у Ар-
гентыне. Цяпер мы вельмі цешымся падаць першую
ведамку зусім адваротнага сэнсу: арганізація нацы-
ональнае жыцьцё Беларусаў у Аргентыне зноў пачы-
нае адраджацца. Нам у Рэдакцыю пішуць: «Съпяшаем-
ся паведаміць Вас, што ў Аргентыне пачала сваю
дзеяйнасць беларуская арганізацыя ў Аргентыне пад
назовам: «Згуртаваныя Беларусаў у Аргентыне» (Aso-
ciacion Bielorusa en Argentina, Calle Maza, 150, Buenos
Aires). Съпяшаемся й мы пераказаць гэтую радасную
вестку ўсім нашым суродічам, зварачаючы асаблівую
узвагу на адрыс новай арганізацыі ўсіх тых, кто ма-
ніца ёміграваць у Аргентыну.

Ад нас-жо новаму Згуртаванню — найлепшыя зы-
чаныні й заплёненые самамагчымай памогі.

БЕЛАРУСЫ, УКРАИНЦЫ, ЛЕТУВІСЫ — ЗА АДНО
(Французская зона).

У нядзелю 25 студзеня сёлета ў г. Вангене (фран-
цузская зона) адбылося съяткаваньне 85-х угодкаў
студзенскага паўстання 1863 г. і 110 угодкаў з днём
нараджэння ягонага арганізатора Кастусі Каліноў-
скага.

А 10 гадзіне ў Вангенскай украінскай царкве пача-
лася жалобнае набажэнства, якое адправілі ўкраінскі
святар а. Раман Дзікі, што звырнуўся з адпаведными
словам да ўкраінскіх вернікаў далучыцца да гэтага
съяткаваньня, і беларускі святар а. Барыс Каменскі,
які перад паніхідом ў сваім вельмі зъмястоўным слове
на тэму дня надзвычай яскрава прадставіў трагедыю
беларускага народу, які зь нізоў сваіх даў рад выдат-
нейших самаахвярных змагароў за долю й волю на-
цыі. Азнаёмішы слухачоў з жыцьцем Кастусі Калі-
ноўскага, як волата ў змаганыні супраць зыненавіджа-
нага царызму, а. Каменскі зазначыў, што дух Калі-
ноўскага застаўся жыць у народзе нашым. Зачытаў-
шы даслоўна ўвесь Тэстамэнт Кастусі Каліноўскага зъ-
ягонымі вешчымі словамі: «Бо я табе спад шыбеніці
кажу, Народзе, што тады толькі зажывеш шчаслыўка,
калі над табою Маскаля ня будзе!» — а. Каменскі за-
кончыў урачысту і ўсіхвалювану:

— Гэты тэстамэнт народ беларускі выканае!

Пад уражаньнем гэтага набажэнства прайшлі й да-
лейшыя прамовы ўжо за столом «украінскае трапезы»
з нагоды 30 угодкаў съяткаваньня незалежнасці
Украіны. Прадстаўнік старэшага беларускага пака-
ленія ў сваёй прамове выявіў супольны шлях зма-
ганьня Беларусаў і Украінцаў, успомніўши працы пра-
фэсара Кіеўскага Ўніверсітэту Украінца Грушэўскага,
ягоную «Гісторыю Украінскага Народу», і Беларуса,
таксама прафэсара-гісторыка таго-ж універсітэту,
Даўнара-Запольскага зъ ягонымі «Асновамі дзяржавы-
насці Беларусі». «Гэтыя два тэстамэнты, як і тэстамэнт
Кастусі Каліноўскага прыводзяць нас да пера-
кананьня ў канечнасці кансалідаваць нашы шляхі
змаганьня за лепшую будучыню нашых народаў і
зъдзесненые нашых нацыянальных і дзяржаўных
ідэалаў» — сказаў прамоўца.

Госьць.

ЛЕТУВІСКАЯ КУЛЬТУРНАЯ МАНІФЕСТАЦІЯ

У нядзелю 15 лютага, напярэдадні 30-х угодкаў аб-
вешчаныя незалежнасці Летувы, у Штутгарце
(Фэльбах) у «Штатгалье» зыйшліся каля 1500 Летувісаў
і запрошаных гасцей, каб на толькі адзначыць ура-
чыстым актам 30-я угодкі абвешчаныя незалежнай
Летувы, але й публічна прэміваць дыплёмамі, грашо-
вымі й матар'яльнымі прэміямі 8 летувіскіх ляўрэатаў
за іхныя лепшыя працы на працягу апошніх год. Прэ-
міі дзяліў прэзыдыйум у складзе выдатнейшых прад-
стаўнікоў летувіскіх грамадзкіх арганізацыяў на эмі-
грацыі.

На съяткаваньне ў вялікай колькасці зъехаліся
прадстаўнікі летувіскага мастацтва й науки, а таксама
выдатныя іншыя грамадзкія і культурныя сілы.

Летувіскіе грамадзянства й пісьменнікі-ляўрэатаў
віталі прадстаўнікі ад Беларусаў, Украінцаў, Лит-
воў і інш. Былі прадстаўнікі ад амерыканскіх і ня-
мецкіх урадавых і самаўрадавых установаў.

Пасля ўрачыстага падзелу ўзнагародаў пісьменні-
кам-ляўрэатам адбыўся канцэрт высокакваліфіка-
ванага летувіскага хору «Чырлёніс» пад акампанімэнт
народных інструментоў, а таксама й паказ надзвычай
удала выкананых народных скокаў. Усе выступленыі
былі высока мастацкі, з добрым густам і руплівас-
цю выбары й падрыхтаваныя. Госці дзіўваліся ў
з надзвычай прыгожых нацыянальных вопратак ар-
тыстычных. Усё разам пакінула прыемныя й незацёртыя
ўспаміны.

Пасля ўрачыстага падзелу ўзнагародаў пісьменні-
кам-ляўрэатам адбыўся канцэрт высокакваліфіка-
ванага летувіскага хору «Чырлёніс» пад акампанімэнт
народных інструментоў, а таксама й паказ надзвычай
удала выкананых народных скокаў. Усе выступленыі
былі высока мастацкі, з добрым густам і руплівас-
цю выбары й падрыхтаваныя. Госці дзіўваліся ў
з надзвычай прыгожых нацыянальных вопратак ар-
тыстычных. Усё разам пакінула прыемныя й незацёртыя
ўспаміны.

Пасля ўрачыстага падзелу ўзнагародаў пісьменні-
кам-ляўрэатам адбыўся канцэрт высокакваліфіка-
ванага летувіскага хору «Чырлёніс» пад акампанімэнт
народных інструментоў, а таксама й паказ надзвычай
удала выкананых народных скокаў. Усе выступленыі
былі высока мастацкі, з добрым густам і руплівас-
цю выбары й падрыхтаваныя. Госці дзіўваліся ў
з надзвычай прыгожых нацыянальных вопратак ар-
тыстычных. Усё разам пакінула прыемныя й незацёртыя
ўспаміны.

«ДВАНАЦЦАТКА» ПАДАЛА ГОЛАС

У папярэднім нумары мы пісалі, што сладкая «Два-
наццатка» нашае моладзі ўжо дабрасяла да месца ў
Ангельшчыне. Цяперака надайшоў ліст ад яе й да
нас. Хлопцы, між іншага, пішуць: «Заехалі мы добра,
аб гэтым съветчыкам наш ліст — найлепшы давад, што
мы яшчэ жывём. Да гэтага часу валачыліся па цэлай
Ангельшчыне, як цыганы. Цяпер затрымаліся на кры-
ху даўжэй — 3-4 тыдні. Знаходзімся цяпер на г. зв.
«Трэнінг Цэнтэр» у Стырлінгу, у Шатлянды. Гэта —
школа вуглякопаў. Тут мы працуем і вучымся. Думаем,
што выясняць, чаму мы запісаліся ў шахты, ня трэба.
Справа вельмі простая — тут можна найбольш зары-
біць, а нам так патрэбны цяпер грочы — каб сабраць
крыху на науку, і для таго, каб магчывесці хоць ма-
леньку грамадзкую працу. Праўда, мы разглажыліся
навет на даволі шмат — з нашага «Наперад» хочам
зрабіць орган беларускіх моладзі ў Ангельшчыне й
праз гэта прыцягнучы яе да працы. Хоць у гэтых умо-
вавах, у якіх мы знаходзімся цяпер, выдаўца вельмі
цикжка, але праца йдзе — 4-ы нумар, які ўжо даўно
быў набіты на матрыцы, ужо выходзіць, 5-ы, набіва-
ецца».

Працуць, хлопчыкі, вучэцца і — дай Божа!

КНІЖНАЯ ПАЛІЧКА

РЫГОР КРУШЫНА. ЛЕБЕДЗЬ ЧОРНАЯ. Вершы.
Бал. 62. Беларускае Выдавецтва «Пагоня». Цана 5 н.м.

Тымчасам, як рэдакцыі газэтаў зусім блізу вольныя
ад звычайнае навалы вершаў — колькі нашых эмі-
грацыйных паэтаў бадай непадзельна аланоўваюць
наш, праўда, яшчэ вельмі і вельмі маленъкі, пачат-
куючы кніжкі рынак. Пасля аж двух зборнікаў вер-
шаў М. Сяднёва («У акіяне ночы» й «Спадзяянні»),
ды аднаго М. Кавыля («Ростань») выйшла цяпер і рэ-
зэнтаваная кнішка Р. Крушины «Лебедзь Чорная».

Імя Р. Крушины далёка ня новае ў нашай паэзіі.
Паводле свайго «паэтычнага стажу» сярод нашых
эміграцыйных паэтаў Р. Крушина займае пачэснае ме-
сца дзеся недалёка пасля найстарэйшае ў гэтым да-
чыненіі Н. Арсеньевас. Аднак, дасоль abstavіны не
давалі паэту выявіць усіх сваіх патэнцыяў, як ён сам
піша:

Ня крывіў душой, каханаў,
Чорным часам пець ня мог.
І туга́ закалыхана
Залягla ў маіх вачох.

Аднак, хоць у наступных радкох чытаем:

А цяпер інакш адчулася,
Стай ачуньяваць пакрысе.
Маладосьць мая прачнулася,
Песьню звонкую нясе,

і цяперашні час, пўна-ж не дае ўсяго таго, што трэба
дзеля борздага й пўнага ачуняньня ад жудаснае
спадчыны «чорнага часу». Бо ў гэтых цяперашні час
мусіць писцьляр успрымайць у двух тонах — чорнага
(«Чорная Лебедзь» чужыны) й белага (традыцыйных
«белых гусі Беларусі» — Бацькаўшчыны). Но і ў гэ-
тым часе

Ня крывіў душой, каханаў,

Шчэ на скончана вайна

Пачуцьця, ідэй і думак...

І таму ты там адна,

А са мной дарожны клумак,

як кажа ён да свас каханае. Каханье наагул пера-
плятае чырвонае пасмво ўесь зборнік, пэўна, як
знак таго «прачыні маладосьці»; ейнае «звонкае песь-
ні». І якраз у вершах пра яго знаходзім найлепшае
ў зборніку — такія рэчы, як «Ты сипявалі мне», «Ля
ракі», «Перад съятам». Падкупляе ў іх народная —
фальклёрная стыхія («Ты сипявалі мне»), і ўдалая
жанрэвасць («Перад съятам»). Што-ж да самога каха-
нія — дык гэта, ведама, адвечная й невычарпаль-
ная (ды найгалоўная!) тэма паэтаў, і запраўды

Не знасіц вады у рэшаце,

А каканьня у лістах,

і ў вершах, пўна-ж, — дададзём ад сябе.

Шкодзіць Крушины часам некаторая неператраўле-
най наіўнасць у выражэнні, празь якую часам бы-
ваюць прыкрай зрывы ў чистую прозу, або праства
неспадзянаныя (і пэўна-ж, не меркаваныя) камічныя
эфекты. Можна знайсці гэта ў такіх вершах, як «Пад
вогненным дажджком», «У грымотах», «Я праходжу»,
«На узгорку», «На прадвесні», «Васілек» і некат. інш.
Хоць вельмі зредку, але ўсё-ж пракідаюцца ў дэфекты
мовы (расейскія дзеяпрыметнікі тыпу «разъмякаша»,
«юная», нейкае дзіўное «грудзёвая клетка» й пад.)

Але гэта ўсё-ж дробязі. Наагул-жа, чытаючы Кру-
шиныны вершы, разам з ім

У міжзор'е далёкае хochaцца,

Дзе няма ні вайны, ні бяды.

І кажны, у каго бываюць такія жаданы, адварвіца
на часінку й не бяз прыемнасці перачытае ды наагул
выкарystае для сябе й для іншых гэту невялічкую

І. Спадзявайла.

КАМУНІКАТ
ЦЭНТРАЛЬНАЕ ВЫБАРНАЕ КАМІСІ
для перавыбараў
БЕЛАРУСКАГА ЦЭНТРАЛЬНАГА
ДАПАМАГОВАГА

КАМІТЭТУ У НЯМЕЧЧЫНЕ

У нядзелю 22 лютага 1948 г. адбылося паседжанье
Беларускага Цэнтральнага Дапамаговага Камітэту ў Нямеччыне разам із Старшынямі й прадстаўнікамі
Беларускіх Камітэтаў на Амерыканскую, Ангельскую
і Французскую Зоны Нямеччыны. Узяўшы на ўзага,
што кадыніца Ураду Беларускага Цэнтральнага
Дапамаговага Камітэту ўжо скончылася, пастаноўлена
бездадна правесыці новыя выбары Ураду Камітэту
й паклікаць Цэнтральную Выбарную Камісію, а так-
сама Зонныя й Мясцовыя Выбарныя Камісіі для пра-
вядзення выбараў.

Адрыс Цэнтральнае Выбарнае Камісіі наступны: (13b) Osterhofen, Ndb., Whiteruthenian D.P.-Camp, куды
й просім зварачацца усіх зацікаўленых у гэтай спра-
ве. Склад Цэнтральнае Выбарнае Камісіі, Зонныя Вы-
барныя Камісіі, календар выбараў, а таксама выбар-
ныя рэгулямі будуть пададзены да ведама ў найблі-
жэйшым часе.